

NAUČNO DRUŠTVO EKONOMISTA SRBIJE
sa Akademijom ekonomskih nauka
i
EKONOMSKI FAKULTET U BEOGRADU

STRANE DIREKTNE INVESTICIJE i privredni rast u Srbiji

Redaktori
Radovan Kovačević
Mirjana Gligorić

NAUČNO DRUŠTVO EKONOMISTA SRBIJE
sa Akademijom ekonomskih nauka
i
EKONOMSKI FAKULTET U BEOGRADU

STRANE DIREKTNE INVESTICIJE i privredni rast u Srbiji

Redaktori

Prof. dr Radovan Kovačević
Dr Mirjana Gligorić

Izdavač

Ekonomski fakultet u Beogradu
Kamenička 6, tel: 3021-240, faks: 3021-065

Dekan Ekonomskog fakulteta

Prof. dr Branislav Boričić

Recenzenti

Prof. dr Dejan Šoškić
Prof. dr Boško Živković
Prof. dr Mihail Arandarenko

Tehnička priprema

Milija Mihailović

Dizajn i prelom

ČUGURA Print

Štampa

ČUGURA Print, Beograd
www.cugura.rs

Godina

2016.

Tiraž

230

ISBN: 978-86-403-1506-7

© 2016.

Sva prava su zadržana. Ni jedan deo ove publikacije ne može biti reprodukovani niti smešten u sistem za pretraživanje ili transmitovanje u bilo kom obliku, elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na drugi način, bez prethodne pismene dozvole autora.

Sadržaj

• Predgovor	7
• Ljubomir Madžar <i>Strane investicije u ekonomskoj politici Srbije</i>	11
• Stojan Stamenković / Miladin Kovačević <i>Dinamika BDP, investicija i stranih direktnih investicija (SDI) u Srbiji po izbijanju svetske ekonomske krize</i>	35
• Radovan Kovačević <i>Strane direktne investicije (SDI) kao faktor stabilizacije platnog bilansa Srbije</i> .	45
• Mirjana Gligorić <i>Doprinos SDI izvozu centralno-istočnih zemalja EU u kontekstu privrednog razvoja i izvoznih mogućnosti Srbije</i>	69
• Emir Zildžović / Sanja Borković / Peter Tabak / Milan Nedeljković <i>Analiza produktivnosti domaćih i stranih firmi u Srbiji: Determinante i efekti preliivanja</i>	85
• Jelena Minović <i>Strane direktne investicije i privredni rast balkanskih zemalja</i>	103
• Predrag Bjelić / Svetislav Orlović <i>Statistika međunarodne trgovine koja uzima u obzir efekte stranih direktnih investicija</i>	119
• Dragana Gnjatović <i>Državni podsticaji stranim direktnim investicijama kao instrumenti politike javnih rashoda u Republici Srbiji</i>	131
• Lidija Madžar <i>Politika stranih investicija u Evropskoj uniji</i>	141
• Aleksandra Đorđević <i>Značaj stranih direktnih investicija za zemlje jugoistočne Evrope sa posebnim osvrtom na Srbiju</i>	159
• Milan R. Kovačević <i>Pogodnosti i nedostaci stranih direktnih investicija</i>	177
• Mladen Kovačević <i>Osnovni problemi i perspektive stranih direktnih investicija u Srbiji</i>	189
• Božo Drašković / Saša Milivojević <i>Zamke razvojne uloge stranog kapitala</i>	209
• Predrag Kapor <i>Strane direktne investicije u Srbiji: Između želja i mogućnosti</i>	233
• Milan Šojić <i>Strane direktne investicije i koncesije na nacionalne resurse u Republici Srbiji</i>	249

svetskoj privredi: implikacije na Srbiju, Naučno društvo ekonomista Srbije, Ekonomski fakultet Beograd i Ekonomski fakultet u Kragujevcu, Beograd, str. 127-137.

Bjelić, P. (2013) „Promene u analizi spoljne trgovine usled globalnog kretanja faktora proizvodnje“ u: dr Biljana Jovanović Gavrilović, dr Tatjana Rakonjac Antić, dr Žaklina Stojanović i dr Milorad Filipović „Ekonomska politika i razvoj: Tematski zbornik radova“ Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu, Beograd, str. 177-196.

Feenstra, R.C., Integration of Trade and Disintegration of Production in the Global Economy *The Journal of Economic Perspectives*, Vol. 12, No. 4. (Autumn, 1998), pp. 31-50.

Miroudot, S., Lanz, R. and Ragoussis, A. (2009). “Trade in Intermediate Goods and Services”, *OECD Trade Policy Working Papers*, No. 93, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5kmlcxtldk8r-en>.

Orlović, Svetislav, “Spoljna trgovina po konceptu novododate vrednosti”, Master rad odbranjen na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, 13. aprila 2016.

OECD and WTO „Trade in Value-Added: Concepts, Methodologies and Challenges“ *Joint Note*, Paris, 2012.

OECD/WTO Baza spoljne trgovine po novododatoj vrednosti, Internet, http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=TIVA2015_C1.

OECD „Measuring Trade in Value-Added: An OECD-WTO joint initiative“ Internet, www.oecd.org/document/51/0,3746,en_2649_37431_49865779_1_1_1_37431,00.htm, accessed 16/03/2012.

Sanyal K.K. and Ronald W. Jones (1982). „The Theory of Trade in Middle Products“ *The American Economic Review*, Vol. 72, No. 1, pp. 16-31.

World Trade Organization (2011). “*International Trade Statistics 2010*” Geneva.

Državni podsticaji stranim direktnim investicijama kao instrumenti politike javnih rashoda u Republici Srbiji

Dragana Grnjatović*

Uvod

U radu se analiziraju sistemska rešenja kojima su državni podsticaji stranim direktnim investicijama u Republici Srbiji opredeljeni kao instrumenti politike javnih rashoda. Ova vrsta državne pomoći ugrađena je u privredni sistem zemlje sa intencijom da funkcioniše kao jedan od temeljnih faktora privlačenja stranih direktnih investicija. Državni podsticaji se mogu istovremeno tretirati kao instrument stabilizacije fiskalne politike i kao instrument dugoročne politike privrednog rasta i razvoja. Njihovo stabilizaciono dejstvo se manifestuje kroz uvećavanje komponenti agregatne tražnje a njihov uticaj na privredni rast kroz porast zapošljavanja odnosno smanjivanje stope nezaposlenosti na nacionalnom nivou. Intencija sistemskih rešenja kojima su uređena pitanja državnih podsticaja stranim direktnim investicijama je da oni posluže kao jedan od temelja politike regionalnog razvoja zemlje. Imajući u vidu da se radi o budžetskim bespovratnim sredstvima koja se značajnim delom dodeljuju diskrecionim putem, pitanje efikasnosti njihove alokacije je u rukama nosilaca ekonomske politike.

1. Kriterijumi Evropske unije za dodelu regionalne državne pomoći

U Republici Srbiji, instrumenti privlačenja stranih direktnih investicija su državni podsticaji. Radi se o instrumentima fiskalne politike na strani javnih rashoda koji podrazumevaju dodelu bespovratnih budžetskih sredstava strancima za početna ulaganja u izgradnju novih ili proširivanje i modernizaciju postojećih proizvodnih kapaciteta. Prema slovu *Uredbe o uslovima i načinu privlačenja direktnih investicija* (Sl. glasnik 28, 2015), prioritetni cilj primene ovih instrumenata fiskalne politike je otvaranje novih radnih mesta u manje razvijenim područjima. Do 2015. godine, državni podsticaji direktnim investicijama bili su namenjeni isključivo strancima. Novim *Zakonom o ulaganjima* (Sl. glasnik 89, 2015), izjednačen je tretman domaćih i stranih ulagača.

Državni podsticaji stranim direktnim investicijama su u Republici Srbiji sistemski uređeni u skladu sa načelima Evropske unije o dodeli regionalne državne pomoći. Razni oblici regionalne državne pomoći su široko korišćen instrument ekonomske politike u zemljama Evropske unije kojim su obuhvaćena područja u kojima živi 45% stanovništva ove integracione grupacije (European Commission, 2014). Zemlje članice obezbeđuju finansijska sredstva za dodelu regionalne državne pomoći neposredno, iz sopstvenih javnih prihoda ili posredno, kroz međunarodnu razvojnu pomoć. Članom 107 *Ugovora o funkcionisanju Evropske unije* (EU Official Journal 115, 09.05.2008) predviđeno je da

* Univerzitet u Kragujevcu, Fakultet za hotelijerstvo i turizam u Vrnjačkoj banji